

Бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић,
начелник Војномедицинске академије

Три позната слова – ВМА

ВМА нису само три слова. Иза њих се крије дуга традиција, стотине значајних лекара српске медицине, посебно брижан однос према пацијентима, жеља и жеђ за новим знањима, а поврх свега ред и дисциплина. Због свега тога ми постојимо. Наравно, уз обећање да ћемо убудуће радити још боље, јер се увек може боље, посебно у комуникацији с пацијентима – рекао је бригадни генерал проф. др Маријан Новаковић у интервјуу поводом Дана ВМА.

Другог марта биће обележено 169 година како постоје Војномедицинска академија и њене претходнице. Поводом тог значајног дана за српски санитет, али и важност коју ВМА има данас у систему одбране и друштву, разговарали смо с начелником те установе бригадним генералом проф. др Маријаном Новаковићем. Сачекали смо га да изађе из операционе сале, јер се и даље бави својом професијом – хирургијом, и накратко отргли од пацијената и многобројних, захтевних дужности начелника, како би дао одговоре на нека питања о раду и функционисању установе којом руководи.

■ *Статистика говори да је у протеклој години остварен напредак у раду готово свих 27 клиника, 17 институција и центара ВМА, било да је реч о увођењу нових метода, технолошком осавремењавању, кадровском подмлађивању, едукацији. На шта сте посебно поносни?*

– Највише ме је обрадовала чињеница што је стотинак младих људи из система одбране и из цивилства отпочело код нас специјализацију у разним гранама медицине. То је велики добитак за ВМА и за војно здравство. И наравно, што је четврта генерација студената уписала Ме-

дицински факултет ВМА. Такође, драго ми је што све више лекара и медицинских сестара у оквиру континуиране едукације показује тенденцију сталног усавршавања, учења, стицања нових знања, што се на ВМА одржава велики број предавања, ворк шопова и са елементима такозване живе хирургије, на које долазе колеге с ВМА, али и из Србије, и на којима може да се научи много од домаћих и иностраних предавача. Значи, акценат је на едукацији.

■ *Хирургија је, ипак, оно по чему се ВМА препознаје. Да ли сте успели да, поред увођења нових хируршких метода, прошле године решите и питања неопходних набавки, на пример операционих столова, лампи...?*

– Због компликоване тендерске процедуре, нисмо успели у свим планираним набавкама. Ми инсистирамо на томе да добијемо стварно квалитетне, мултифункционалне столове који могу да обезбеде разне положаје пацијента и који дозвољавају примену ортопедске, ендоваскуларне, ендоскопске опште хирургије. Никад нисмо форсирали једну, другу или трећу фирму већ смо у постављеним захтевима само тражили највећи квалитет тих ствари. Морамо да инсистирамо на томе. Та опрема је потребна нашој установи, нарочито њеним операцио-

ним салама, које су практично рудник целе ВМА, где је у току прошле године урађено више од 18.000 операција. Уосталом, та набавка је јевтинија од неких софистицираних апарата које смо набавили на пример за радиологију, али нам, по мом мишљењу, неадекватан начин снабдевања доста успорава и компликује рад.

■ *Да ли можете да рачунате на средства из прихода? Уосталом, како ће се убудуће финансирају рад ВМА, с обзиром на то да су крајем прошле године укинута рачуна усвојена, где су се сливали остварени приходи?*

– Ми и даље остварујемо приходе, само што сада они иду на јединствени рачун у Рачунском центру. Имамо прецизну евиденцију о томе колико добијамо из буџета, од војног социјалног осигурања и колики су нам приходи и можемо рачунати на иста средства која смо и пре имали. Само што је сада пут новца другачији – сматра се да се боље и правилније прати и контролише када је све на једном рачуну. Мада, ми нисмо до сада имали неких значајнијих примедби на рад ВМА од свих ревизорских комисија, финансијских и других инспекција.

■ *Показатељ успешног рада на ВМА јесте исцупљење једног од*

БРОЈКЕ

Током прошле године је (према подацима до октобра), попуњеност капацитета ВМА била 71,72 одсто, а број хоспитализованих 25.026 (17.329 цивила). У Специјалистичкој поликлиници прегледано је 390.323 (у 2011 – 324.693) пацијената. Изведено је 18.535 оперативних захвата. Трансплантирано је две јетре и 29 бубрега, од тога 14 кадаверичних, а 15 од живих донора. Број биохемијских процедура повећао се на око 4.500.000 анализа (у 2011. – 3.218.988). У порасту је и број добровољних даваоца крви – са 14.445 у 2011. на 15.146. На захтев МУП-а је у 2012. извршено 1.196 анализа крви на присуство алкохола, што је око 10 одсто више у односу на прошлу годину. У Националном центру за контролу тровања ВМА годишње се прегледа и лечи око 4.000 отрованих пацијената и обави око 1.000 консултација. Током 2012. године на терапији у хипербаричној комори било је 621 пацијената и изведено је 6.565 процедура.

ваших задатих циљева – да се број прегледа и дневне хирургичке у Специјалистичкој поликлиници повећа за више од 50 одсто у односу на претходну годину. Зашто је то значајно?

– Тренд је у свету да се поједине процедуре – и дијагностичке и терапијске – које могу тако да се ураде, изведу у ванхоспиталним условима. Из више разлога. Ако направимо добру преоперативну припрему неког пацијента у свим дијагностичко-функцијским јединицама, када причамо о оним хируршким, ми скраћујемо време преоперативног лежања и потребу за дуготрајним испитивањем у хоспиталним условима. Затим, ако урадимо добру, квалитетну хирургију, смањујемо и постоперативно лечење, а у укупном скору умањује се и време хоспитализације, нарочито хируршких пацијената. Тако се омогућује пријем већег броја људи. Уосталом, тренд је и у свету да се скрати преоперативна припрема и постоперативно лежање у болници.

тражи добру опремљеност, посебно смештајну, адекватан мониторинг, високо едуковане и искусне сестре и подмлађивање кадра. Кад се младост и искуство споји, то увек даје јако добре резултата, а код нас тај процес иде сукцесивно. Прошле године је у ВМА примљен одређен број специјалиста у дефицитарним областима и око 50 медицинских сестара.

■ *Успешан рад праћи и усавршавање кадра у земљи и иностранству. Најавили сте да ће се лекари с ВМА усавршаваћи и на америчким клиникама. Да ли то сада јосијаје пракса?*

– Наравно. Неке колеге су већ биле на усавршавању. Један специјалиста васкуларне хирургије сада је у Хјустону, а пре њега био је кардиохирург. Колегиница која се бави трансплантацијом солидних органа била је у Италији... То је стални процес. Поготово нам је важно да пошаљемо на усавршавање што већи број људи са неких клиника где је можда постојала стагнација. За то постоје планови, али и мимо њих апсолутно подржавамо да, ако се за то укаже потреба и могућност, оде на усавршавање и неки наш млађи колега. Одлазак му омогућавамо захваљујући нашим финансијама, а због високе цене тих видова усавршавања често за те намене користимо и различите донације.

■ *Недавно сте проф. др Дирку де Ридеру са Клинике за урологију Универзитета Ловен из Белгије уручили плакату којом је промовисан у гостујућег професора Медицинског факултета ВМА. Знајући да је то пракса ваше установе, реците колико је до сада угледних имена из света медицине промовисано у гостујуће професоре?*

– Од 1998. године до данас имамо 10 гостујућих професора на ВМА из Белгије, Чешке, САД, Мађарске, Македоније и Норвешке. То су зна-

чајна имена из појединих области медицине.

Вероватно се питате на који начин их привлачимо. Једноставно. Када наше младе колеге оду негде на усавршавање, тамо упознају људе који знају да пренесу своје знање, а желе да сарађују и дођу код нас, да одрже предавање. Онда их, на предлог ужег стручног колегијума клинике или института, зависно из које су области, а на основу анализе квалитета њиховог рада, промовишемо у гостујуће професоре. Они постају наши стални сарадници и омогућавају нам у будућности да млађе колеге с ВМА оду у њихове центре на усавршавање. То су обично најбољи центри у некој специјалности. Последњи промовисан био је колега Дирк из Белгије, који је председник неких европских и светских удружења из области урологије, нарочито функционалне уролошке динамике. Он је у нашем операционом блоку извео неколико показних операција. Такве и њему сличне људе вољни смо да чешће виђамо.

■ *Често се говори о научноистраживачким пројектима који се раде на ВМА. Помените оне чији су резултати већ примењени у пракси.*

– Имамо пуно пројеката, око 25, али је пар главних. Један су генетска испитивања, а други испитивања из области онкологије. На сваком нашем састанку инсистирам и форсирам да не може бити наука за науку, а клиника за клинику. Њихов рад мора да буде јако повезан, јер резултате које добију базичне науке често црпе из клиничког материјала и обрнуто. У те пројекте морају подједнако да буду укључени и клиничари и базични истраживачи, како би нова сазнања, до којих дођу, могла што пре да се имплементирају у пракси – у лечење.

Таквих резултата имали смо највише у онкологији, око трансплантације матичних ћелија. То је пројекат који воде наши трансфузиолози и Клиника за хематологију, заједно са нашим имунолозима и патофизиолозима из Института за медицинска ис-

Са новим гостујућим професором Медицинског факултета ВМА проф. др Дирк де Ридером

■ *Најављено је и оснивање Центра за мождани удар на ВМА?*

– Центар за мождани удар, који ће ускоро почети с радом, биће савремено опремљена јединица. И ту је било проблема око опремања – и логистичког и кадровског. Таква јединица

траживања. Циљ нам је да све буде апсолутно повезано и у функцији лечења пацијената, а не по оном „уметност ради уметности“ – написали смо 300 радова, али нисмо допринели да лечење нашег пацијената буде боље.

■ Крајем прошле године обележено је 10 година откако је ВМА покренула акцију поштивања донорских картица. До сада је подељено 80.000 донорских картица. Да ли је ова акција до сада уродила плодом?

– Апсолутно је уродила плодом. На то указује податак да смо прошле године код трансплантација бубрега имали подједнак број кадаверичних и трансплантација са живих донора. Ми се залажемо да се убудуће направи јединствена листа пацијената у земљи, како би се олакшала процедура избора правог пацијента и њему одговарајућег органа, јер сваком пацијенту не одговара поједини орган. Акцију ћемо наставити и гледати да је проширимо јер се реално на ВМА ради највећи број трансплантација. У наредном периоду популарисаћемо донорске картице и међу припадницима система одбране, преко нашег часописа.

■ Како коментаришете податак да је попуњеност посматраних картица ВМА лане била 71,72 одсто и да су нешто више од половине посматрачких места заузимали пацијенти из цивилства. Чују се приче да се ВМА претвара у цивилну болницу, а до скоро су критике биле у обрнутом смеру – да су затворени.

– Да појасним, попуњеност је релативно на европском и светском нивоу. Свуда се иначе тежи да не буде 100 одсто управо због хитних случајева које морамо да примамо у току поподнева, а и због свакодневних акутних обољења и повреда наших војних осигураника. Осим тога, морамо да имамо и један проценат слободних празних кревета у свим клиникама и за цивилне осигуранике, који код нас

НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКИ ПРОЈЕКТИ

У ВМА се реализује укупно 25 пројеката којима руководе наставници Медицинског факултета ВМА. Пројекти су усмерени у два основна правца – базична истраживања у медицини и клиничке студије. Базичним истраживањима обухваћени су најактуелнији проблеми савремене медицине као што су матичне ћелије, наноматеријали и генетска предиспозиција ка малигним и другим хроничним болестима. У клиничким истраживањима изучава се значај примене превентивних мера, савремених дијагностичких метода до најновијих терапијских поступака. Резултати тих истраживања објављени су у престижним међународним часописима.

долазе на основу споразума који је потписан са републичким Фондом за здравствену заштиту. Цивилни осигуранци долазе јер се, после свих трансформација у систему одбране, реално смањила и свеукупна популација војних осигураника. Ако посматрамо у бројкама однос једних и других осигураника, војни и даље имају приоритет у свему – од прегледа до третмана у хоспиталним условима, али само за услуге трећег нивоа здравствене заштите, не за мерење крвног притиска, одређивање крвне слике и друго.

Не слажем се да су војни осигуранци било како ускраћени. Они имају апсолутни приоритет. Кад сам поста-

вљен на ову дужност чак смо у једном моменту, да бисмо смањили гужву тамо где су листе чекања биле велике, организовали ванредно и послодневне прегледе за војне осигуранике. Ја сам за реално приказивање ситуације и волео бих да војни осигуранци мало реалније сагледавају услове здравствене заштите који се нуде на ВМА.

Када је реч о комуникацији, не спорим да некад буде несугласица. Моји помоћници и ја се трудимо да комуникација између пацијената, болничара, сестара и доктора буде још боља. Морам признати да нисам до краја задовољан. Понекад се нађе неко ко ће нељубазно одговорити паци-

јенту, нарочито преко централе где људи зову, распитују се. Стварно се трудимо да тај сегмент побољшамо јер знамо да је болесном човеку најбитније да оздрави и да због тога и сви ми постојимо, а не да бисмо медицину делили на војну и цивилну. У сваком случају, ВМА ће и даље бити приоритет за војне осигуранике.

■ *Очишћо су заказивања и листе чекања проблем, не само у ВМА већ и у другим медицинским установама.*

– Кажем да сам за реалност. Верујте да сваку реалну примедбу коју добијемо анализирамо на колегијуму и у одговарајућем сектору и предузимамо мере – од кажњавања до похвала. Много је више похвала, задовољства третманом и војних и цивилних осигураника, то би сви требало да знају, али некада те вештачке редове и бројке у броју прегледа праве сами пацијенти. Нажалост, склони су да послушају савет рођака или комшије или Гугла да хитно треба урадити магнетну резонанцу, скенер и остало, не знајући да некад и ти прегледи могу да буду штетни. Према томе, када одговарајући специјалиста постави праву индикацију за неке од тих прегледа, сигурно се не чека толико. И јако се води рачуна да тај пацијент дође што брже на ред. А кад то иде по нечијој препоруци, без адекватног упута специјалисте, не желим да подржим те критике јер знам да највећи број мојих колега и сестара савесно обавља свој посао, без обзира да ли је пацијент цивилни или војни осигураник.

■ *Да ли сте због свега тога на редовној годишњој анализи функционалне способности ВМА, као један од најважнијих задатака ВМА за ову годину, назначили конципирано подизање квалитета здравствених услуга и комуникације с пацијентима?*

– Апсолутно да. Када је реч о комуникацији с пацијентима, на то утиче много фактора – од директне кому-

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Војномедицинска академија сарађује са више од 40 држава, регионалних, европских и међународних организација. Посете разних делегација део су нормалног радног дана на ВМА. Теме интересовања приликом тих сусрета односе се на лечење, школовање и научноистраживачки рад, а посебно на јединствена искуства запослених на ВМА у домену ратне хирургије, збрињавања повређених и оболелих у условима масовних катастрофа и посттрауматског стресног синдрома. Средином следеће године Београд ће бити домаћин Паневропског конгреса Међународног комитета војне медицине, а увелико су започеле припреме за тај скуп, који је међу најзначајнијим догађајима војне медицине у свету.

Са симпозијума радиолога

никације, када фина реч много може да помогне, преко информационог система, који нам нажалост још не ради у целини, због огромног посла око његовог увођења, до начина заказивања пацијената. На квалитету пружања здравствених услуга перманентно радимо. Враћамо се на почетак нашег разговора – на стицање нових знања и њихову примену у пракси.

■ *Установу којом руководите и њене стручњаке медији често помињу у позитивном контексту – као организаторе више кампања и бесплатних прегледа. Које посебно истичете?*

– Током прошле године успешно смо спровели две значајне акције. Око 1.000 жена прегледано је у оквиру акције ВМА „Три минута која вам могу спасити живот“, која је укључивала бесплатан преглед ПАПА теста и дигиталне компјутерске колпоско-

пије. Спровели смо и акцију раног откривања меланома и других облика канцера коже. Прегледано је 210 грађана, а код 17 су уочене промене младежа које захтевају хируршко уклањање и хистопатолошку анализу због сумње на малигнитет. Код њих седам потврђена је сумња на малигнитет.

■ *Господине генерале, шрећу њу дочекујете дан Војномедицинске академије као начелник ње установе. Шта за вас значе слова ВМА?*

– То нису само три слова. Иза њих се крије дуга традиција, стотине значајних лекара српске медицине, посебно брижан однос према пацијентима, жеља и жеђ за новим знањима, а поврх свега ред и дисциплина. Због свега тога ми постојимо. Наравно, уз обећање да ћемо убудуће радити још боље, јер се увек може боље, посебно у комуникацији с пацијентима. ■

Мира ШВЕДИЋ
снимио Јово МАМУЛА